

DOI: 10.15276/ETR.02.2020.10
DOI: 10.5281/zenodo.3976925
UDC: 657:331
JEL: M41

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І ДОКУМЕНТУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВА

FEATURES OF THE ORGANIZATION AND METHODS OF ACCOUNTING AND DOCUMENTATION OF PAYMENTS TO EMPLOYEES OF THE ENTERPRISE

Natalia M. Selivanova, PhD in Economics, Associate Professor
Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4157-4946
Email: n.selivanova.odessa@gmail.com

Received 13.01.2020

Селіванова Н.М. Особливості організації та методики обліку і документування розрахунків за виплатами працівникам підприємства. Науково-методична стаття.

У даній статті розглянуто організаційно-методичні аспекти бухгалтерського обліку і документального оформлення операцій щодо розрахунків за виплатами працівникам. Узагальнено основні складові облікової політики в частині обліку оплати праці та запропоновано основні положення Наказу про облікову політику щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам. Запропоновано модель аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам, яка враховує особливості штатного складу працівників підприємства, та первинний документ для нарахування заробітної плати окремому працівнику. Досліджено особливості відображення в первинних документах розрахунків за виплатами працівникам на всіх стадіях: від приймання на роботу до нарахування й видачі відповідних виплат

Ключові слова: облікова політика, оплата праці, розрахунки за виплатами працівникам, аналітичний облік, розрахункова відомість, первинні документи, інструменти обліку.

Selivanova N.M. Features of the organization and methods of accounting and documentation of payments to employees of the enterprise. Scientific and methodical article.

This article considers the organizational and methodological aspects of accounting and documentation of transactions for payments to employees. The main components of the accounting policy in terms of payroll accounting are summarized and the main provisions of the Order on the accounting policy for accounting for payments to employees are proposed. A model of analytical accounting of payments for employees, which takes into account the peculiarities of the staff of the enterprise, and the primary document for the calculation of wages for an individual employee. The peculiarities of reflection in the primary documents of calculations of payments to employees at all stages: from hiring to accrual and issuance of appropriate payments.

Keywords: accounting policy, remuneration, payments of employees, analytical accounting, payroll, primary documents, accounting tools

Державою кожному громадянину гарантується право на працю, відпочинок та соціальне матеріальне забезпечення на випадок втрати працездатності з різних причин. Зазначені державні гарантії здебільшого забезпечуються матеріально у вигляді різного виду виплат працівникам: оплати праці або заробітної плати, виплат відпускних, допомоги за тимчасовою непрацездатністю тощо. Сутність даних виплат розкривається через соціально-економічні засади їх нарахування: винагорода за працю, основне джерело доходів працівників та їх родин, інвестиції у розвиток та підвищення кваліфікації, суттєва стаття витрат для роботодавця, мотиваційний чинник підвищення продуктивності та розвитку ринку праці і так далі. З огляду на сказане, особливої актуальності зараз набуває організаційне та методичне забезпечення обліку і документування розрахунків за виплатами працівникам підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанням обліку, документування, оподаткування та відображення у звітності інформації щодо розрахунків за виплатами працівникам присвятили свої дослідження такі науковці-економісти, як Д.П. Богиня, О.А. Грішнова, В.С. Дієсперов, А.В. Калина, М.Б. Камінська, В.С. Олійник, Т.М. Перевузік, К.І. Складанна, І.М. Щирба та інші.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на численні публікації щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам, потребують подальших досліджень аспекти організації обліку та регулювання у внутрішніх документах підприємства питань праці та її оплати, напрями удосконалення документального відображення обліку робочого часу та заробітної

плати, практичні питання щодо нарахування різних видів виплат працівникам у відповідності до вимог діючого законодавства, що й обумовило вибір теми дослідження та свідчить про її актуальність.

Метою даної статті є узагальнення чинних теоретичних положень, дослідження методики і практики обліку і документування розрахунків за виплатами працівникам підприємства та розроблення рекомендацій щодо їх удосконалення і практичного застосування наданих пропозицій.

Виклад основного матеріалу дослідження

Відповідно до ст. 43 Конституції України [1] «кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу визначеної законом».

Трактування поняття «заробітна плата» наведено в ч. 1 ст. 94 КЗпП України [2] та у ст. 1 Закону України «Про оплату праці» [3]: «Заробітна плата – це винагорода, обчислена, або правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів праці та господарської діяльності підприємства».

На думку Кравцова В.М. [4] дане визначення обмежене, воно не охоплює навіть всіх тих виплат, правовий режим яких визначається Главою VII КЗпП України [2], що названа «Оплата праці», не кажучи вже про визначення, що міститься у Конвенції Міжнародної організації праці № 95 «Про захист заробітної плати» від 01 липня 1949 року [5], яка була ратифікована Україною 04 серпня 1961 року і яке є значно ширшим за змістом: «Заробітна плата означає, незалежно від назви й методу обчислення, будь-яку винагороду або заробіток, які можуть бути обчислені в грошах, і встановлені угодою або

національним законодавством, що їх роботодавець повинен заплатити, на підставі письмового або усного договору про наймання послуг, працівникові за працю, яку виконано, чи має бути виконано, або за послуги, котрі надано, чи має бути надано».

У ст. 14, пп. 14.1.48 ПКУ зазначено, що заробітна плата – це основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом [6]

Для найманого працівника заробітна плата – це його трудовий дохід, який він одержує в результаті реалізації здібностей до праці і який повинен забезпечувати необхідне відтворення робочої сили. Для підприємства заробітна плата – це елемент витрат на виробництво, що входить до складу собівартості продукції (послуг) і, одночасно, є головним чинником, що забезпечує матеріальну зацікавленість працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці [7].

Бухгалтерський облік заробітної плати, як відомо, є одним із самих трудомістких і складних, саме тому раціональна, правильно побудована організація бухгалтерського обліку заробітної плати має важливе значення для забезпечення достовірності даних про об'єкти обліку [8]. Основним документом, в якому наводяться правила та методи обліку виплат працівникам на підприємстві, є Наказ про облікову політику. Даний внутрішній документ розкриває основні елементи облікової політики щодо обраної на підприємстві методології обліку розрахунків за виплатами працівникам. У табл. 1 представлено погляди різних науковців щодо складу елементів облікової політики в частині обліку розрахунків за виплатами працівникам.

Таблиця 1. Рекомендації вчених-економістів щодо складу елементів облікової політики в частині обліку розрахунків за виплатами працівникам

Автор	Рекомендований склад елементів облікової політики в частині обліку розрахунків за виплатами працівникам
1	2
Бурко К.В., Буткалюк А.М.[9] Овсюк Н.В. Вільман І.Ю.[10]	У наказі про облікову політику підприємства треба передбачити наступні положення щодо обліку праці та її оплати: форми і системи оплати праці; порядок створення резервів на виплату відпусток; форми кадрової документації та документування операцій з оплати праці; порядок внесення змін в організації праці, субрахунки та аналітичні рахунки.
Варламова І.С., Срмоленко К.В. [11]	До складу організаційно-технологічного розділу слід включити: систему обліку праці та її оплати; форму бухгалтерського обліку; інформаційні технології для автоматизації обліку; особливості організації документообігу; формування плану розрахунків із заробітної плати. Компоненти методичного розділу: інструментарій оцінки зобов'язань підприємства щодо системи нарахування заробітної плати; методи розрахунку доходів та витрат обліку праці та її оплати; методи оцінки частки витрат на оплату праці в собівартості продукції.
Гейер Е., Штик Ю. [12]	Наказ про облікову політику в частині винагород працівникам включає: визначення системи та форми винагород працівникам, склад поточних виплат працівникам, порядок визнання поточних виплат працівникам зобов'язаннями, визнання виплат при звільненні, по закінченні трудової діяльності, визнання актуарних прибутків (збитків), інші виплати працівникам, формування системи рахунків бухгалтерського обліку щодо винагород працівникам, визначення первинних документів стосовно винагород працівникам і встановлення форм інтегрованої звітності щодо винагород працівникам, зазначення інформаційного та програмного забезпечення винагород працівникам.

Продовження таблиці 1

1	2
Григоревская Е.А., Христос И.В. [13]	<ul style="list-style-type: none"> – питання створення резервів забезпечення виплати відпусток; – застосування систем та форм оплати праці; – терміни видачі заробітної плати; – відповідальність за зберігання та видачу трудових книжок і виконавчих листів; – розподіл витрат на оплату праці; – нарахування заробітної плати та до плат до неї відповідно до колективного договору; – документування розрахунків з оплати праці.
Олійник В.С. [14]	<ul style="list-style-type: none"> Введення нових субрахунків (рахунків другого, третього порядків) Програми виплат, методи стимулювання та порядок визнання виплат працівникам Методи оцінки виплат працівникам Спосіб розрахунку за виплатами працівникам Строки виплати заробітної плати Кількісні критерії і якісні ознаки суттєвості інформації щодо обліку виплат працівникам Джерела формування виплат працівникам Перелік і склад забезпечень Документальне оформлення операцій
Подмешальська Ю.В., Панченко А.М. [8]	<ul style="list-style-type: none"> – форми та системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат; – облік використання робочого часу та облік особового складу; – взаємозв'язки бухгалтерії зі структурними підрозділами підприємства; – встановлення відповідальних у структурних підрозділах за оформлення необхідних первинних документів та передачу їх до бухгалтерії; – вибір форми бухгалтерського обліку.
Подольнчук О.А. [15]	<ul style="list-style-type: none"> Елементами облікової політики в частині оплати праці та виплат працівникам повинні бути лише ті, що визначають альтернативні варіанти системи обліку та формування звітності: рахунки, субрахунки, рахунки другого та третього порядку; перелік власно розроблених форм первинних документів для формування управлінської звітності; графік документообороту; створення резерву для відшкодування витрат на виплату відпусток.
Суліменко Л.А., Киян А.В., Вітер С.А. [16] Щирба І.М. [17]	<ul style="list-style-type: none"> Організаційна складова: перелік осіб, відповідальних за ведення обліку оплати праці, та їх посадові інструкції; перелік центрів витрат та сфер відповідальності; комерційна таємниця та порядок її захисту; система внутрішнього контролю. Методична частина: системи і форми оплати праці, що застосовуються на підприємстві; перелік робіт, які підлягають нормуванню; порядок визнання нарахованої суми виплат за поточними зобов'язаннями; порядок нарахування виплат за невідпрацьований час, премій та інших заохочувальних виплат; варіант обліку витрат з використанням рахунків всіх класів, з використанням рахунків класу 8 «Витрати за елементами», з використанням рахунків класу 9 «Витрати діяльності»; перелік об'єктів витрат та об'єктів калькулювання. Технічна складова: робочий план рахунків у розрізі центрів витрат та центрів відповідальності; форми первинних документів по розрахунках з оплати праці; облікові реєстри та схеми (графіки) документообороту; вибір технології обробки облікової інформації; склад, порядок і строки подання внутрішньої звітності; порядок проведення інвентаризації зобов'язань з оплати праці.
Штик Ю.В., Оголева І.І. [18]	<ul style="list-style-type: none"> – форми кадрової документації; – зміни в організації праці; – встановлення режиму роботи; – нормування і оплата праці; – порядок обробки та зберігання первинних документів та реєстрів з обліку оплати праці; – форми, системи, розміри заробітної плати та інших виплат; – строк подання первинних документів з обліку праці та її оплати до бухгалтерії; – порядок створення резервів на виплату відпусток, щорічної винагороди за вислугу років, за підсумками роботи за рік;

Джерело: складено автором за матеріалами [8;9;10;11;12;13;14;15;16;17;18]

Отже, більшість авторів рекомендують у Наказі про облікову політику в частині обліку розрахунків за виплатами працівникам зазначити такі елементи:

- перелік форм і систем оплати праці, що використовують на підприємстві;
- порядок створення забезпечення виплат відпусток;
- форми первинної документації та облікові реєстри, порядок їх документообігу;
- перелік субрахунків та аналітичних рахунків, що використовують на певному підприємстві;
- посадових осіб, що відповідальні за облік праці та її оплати;

— форми внутрішньої звітності та порядок здійснення внутрішнього контролю та інвентаризації.

Поряд з цим, науковці зазначають елементи облікової політики, які дублюють складові Колективного договору, Положення про оплату праці та Положення про заохочення та преміювання, що, на нашу думку, є недоцільним.

За результатами проведеного дослідження, зокрема й діючої на підприємствах практики обліку розрахунків за виплатами працівникам, встановлено ряд недоліків в частині організації обліку розрахунків за виплатами працівникам. Так, в наказі про облікову політику здебільшого

підприємства не зазначають жодного елементу щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам. До того ж, у Методичних рекомендаціях № 635 серед рекомендованих елементів облікової політики підприємства відсутні складові щодо методики обліку розрахунків з оплати праці та інших виплат працівникам. В даному документі лише рекомендовано зазначати в Наказі про облікову політику методику формування забезпечення

виплат відпусток та порядок відображення витрат підприємства. З огляду на це, доцільним вважаємо розробити перелік елементів облікової політики щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам. Складові облікової політики щодо розрахунків за виплатами працівникам поєднаємо у три групи: елементи організаційного забезпечення обліку, елементи методичного забезпечення та елементи технічного забезпечення (рис. 1).

Рисунок 1. Основні положення Наказу про облікову політику щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам

Джерело: власна розробка автора

Всі запропоновані елементи облікової політики щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам носять рекомендаційний характер та мають альтернативні варіанти застосування в залежності від особливостей діяльності підприємства та потреб бухгалтерської служби. Застосування такого порядку відображення в Наказі про облікову політику інформації щодо обліку розрахунків за виплатами працівниками дозволить підприємству забезпечити дотримання

методичних принципів обліку та належного контролю.

Оплата праці виступає одним з найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку кожного суб'єкта господарювання і багато в чому визначає собівартість готової продукції. Бухгалтерський облік витрат на оплату працівників повинен не тільки відображати дотримання особистих інтересів працівників, але й оподаткування: сплату єдиного соціального внеску, ПДФО тощо[19].

Одним з важливих питань організації та методики обліку розрахунків з оплати праці та за іншими виплатами працівникам є вибір моделі ведення синтетичного та аналітичного обліку таких розрахунків [20]. Відповідно до Плану рахунків № 291 [21] інформація про розрахунки за виплатами працівникам узагальнюється на синтетичному рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», до якого відкриваються три субрахунки для обліку зарплати, депонованих сум та інших виплат. Підприємствам надана

свобода вибору моделі аналітичного обліку та відображення витрат на оплату праці. До Наказу про облікову політику підприємства обов'язково додається робочий план рахунків, зокрема й рахунків щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам. У зв'язку з цим, пропонуємо деталізувати облік розрахунків за виплатами працівникам шляхом виділення аналітичних рахунків в межах наведених у Плані рахунків субрахунків (рис. 2).

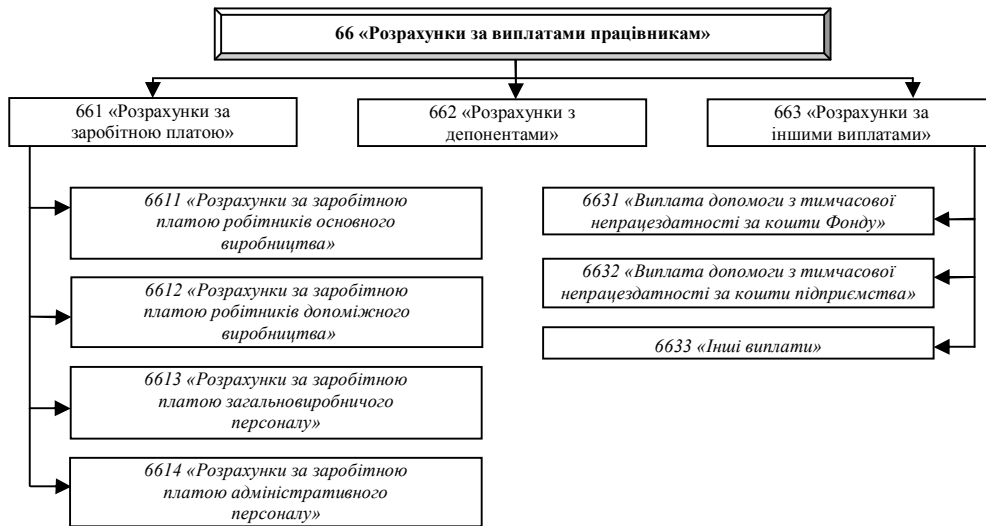

Рисунок 2. Пропозиції щодо удосконалення аналітичного обліку в частині розрахунків за виплатами працівникам

Джерело: власна розробка автора

Надамо характеристику запропонованим аналітичним рахункам та визначимо їх склад:

- 6611 «Розрахунки за заробітною платою робітників основного виробництва» – відображається нарахування та виплата основної і додаткової заробітної плати, відпускних постійним та сезонним працівникам основного виробництва за виконану роботу за відрядними розцінками, тарифами тощо. Також відображається нарахування інших заохочувальних та компенсаційних виплат зазначеним працівникам підприємства;
- 6612 «Розрахунки за заробітною платою робітників допоміжного виробництва» – відображається нарахування та виплата основної і додаткової заробітної плати, відпускних, інших заохочувальних та компенсаційних виплат постійним та сезонним працівникам допоміжного виробництва за виконану роботу за відрядними розцінками, тарифами та з урахуванням кількості відпрацьованого часу тощо;
- 6613 «Розрахунки за заробітною платою загальновиробничого персоналу» – відображається нарахування та виплата основної і додаткової заробітної плати,

відпускних, інших заохочувальних та компенсаційних виплат керівникам виробничих структурних підрозділів, завідувачому складом за кількість відпрацьованого часу з урахуванням посадових окладів;

- 6614 «Розрахунки за заробітною платою адміністративного персоналу» – відображається нарахування та виплата основної і додаткової заробітної плати, відпускних, інших заохочувальних та компенсаційних виплат керівництву та ведучим спеціалістам підприємства за кількість відпрацьованого часу з урахуванням посадових окладів;
- 6631 «Виплата допомоги з тимчасової непрацездатності за кошти Фонду» – відображається нарахування та виплата допомоги з тимчасової непрацездатності (тобто суми лікарняних починаючи з шостого дня хвороби) за рахунок коштів Фонду соціального страхування;
- 6632 «Виплата допомоги з тимчасової непрацездатності за кошти підприємства» – відображається нарахування та виплата допомоги з тимчасової непрацездатності за

перші п'ять днів хвороби за рахунок коштів роботодавця;
— 6633 «Інші виплати» – відображається нарахування та виплата допомоги по вагітності та пологах, на поховання, одноразової матеріальної допомоги тощо.

Запропоновані аналітичні рахунки у відповідності до потреб підприємства, які обумовлені особливостями його діяльності та складом штату працівників, можна деталізувати окремо в розрізі розрахунків з постійними та сезонними працівниками, за різними видами виплат, за формами оплати праці, в залежності від особливостей видачі заробітної плати (готівкою, на картковий рахунок, натурою) тощо.

На підприємствах аналітичний облік розрахунків за виплатами працівникам ведуть в розрізі кожного працівника та в розрізі видів нарахованих виплат. З метою документального оформлення обліку праці та її оплати використовують розрахункову відомість, рекомендовану Наказом Держстату № 489 [22] форма № П-6, яка є застарілою, має дуже багато зайвих реквізитів та незручна у використанні. З огляду на вище сказане та враховуючи те, що підприємства можуть самі розробляти форми первинних документів відповідно до Положення № 88 [23], пропонуємо до використання розроблену нами Розрахункову відомість працівника (рис. 3).

(найменування підприємства)			Код ЄДРПОУ	
ПІБ працівника			Структурний підрозділ	
Табельний номер			Посада, професія	
Індивідуальний ідентифікаційний номер			Оклад	
			Кількість відпрацьованих днів/годин	
РОЗРАХУНКОВА ВІДОМІСТЬ ПРАЦІВНИКА				
за _____ 20__ р.				
Нараховано за видами виплат			Утримано	
вид виплати	сума, грн.	рахунок обліку витрат	вид утримання	сума, грн.
Нараховано оплату праці: - за посадовим окладом			Зарплата за першу половину місяця («аванс»)	
- за відрядними розцінками - за годинною тарифною ставкою			Податкова соціальна пільга: - відсоток	
Відпустка			- сума	
Компенсація за невикористану відпустку			Податок на доходи фізичних осіб	
Інші види нарахувань			Військовий збір	
Премія			Профспілкові внески	
Надбавки			Утримання за виконавчими листами:	
<.....>			- в тому числі аліменти	
Доплати			Інші утримання	
<.....>				
Допомога з тимчасової непрацездатності за кошти Фонду соціального страхування			Оплата праці натурою	
Допомога з тимчасової непрацездатності за кошти підприємства			До виплати:	
Усього нараховано за місяць			- на картковий рахунок	
			- готівкою	

Бухгалтер _____ (підпис) _____ (ПІБ)

Рисунок 3. Розрахункова відомість працівника
Джерело: власна розробка автора

Дана Розрахункова відомість враховує нарахування оплати праці як погодинно, так і відрядно. Працівник бухгалтерії за потреби може додавати у документ різні види надбавок та доплат, що є специфічними для кожного окремого підприємства. У колонці «утримання» розширено їх перелік та додано інформацію щодо податкової соціальної пільги та видачі заробітної плати натурою.

Всі господарські операції щодо обліку праці та її оплати обов'язково повинні бути оформлені первинними документами, інформація з яких узагальнюється у облікових регістрах. Документальна реєстрація може відбуватися як на бланках типової форми, так і у самостійно виготовлених документах, за умови, що вони відповідають вимогам Положення № 88. Перелік типових форм первинного обліку праці та її оплати затверджений Наказом Державного

комітету зі статистики України № 489, а спеціалізовані сільськогосподарські форми – Наказом Міністерства сільського господарства СРСР від 24.11.72 р. № 269-2, що є чинним згідно Постанови Верховної Ради України № 1545-

XII [24]. На рис. 4 наведено порядок організації обліку та документування операцій щодо розрахунків за виплатами працівникам підприємства.

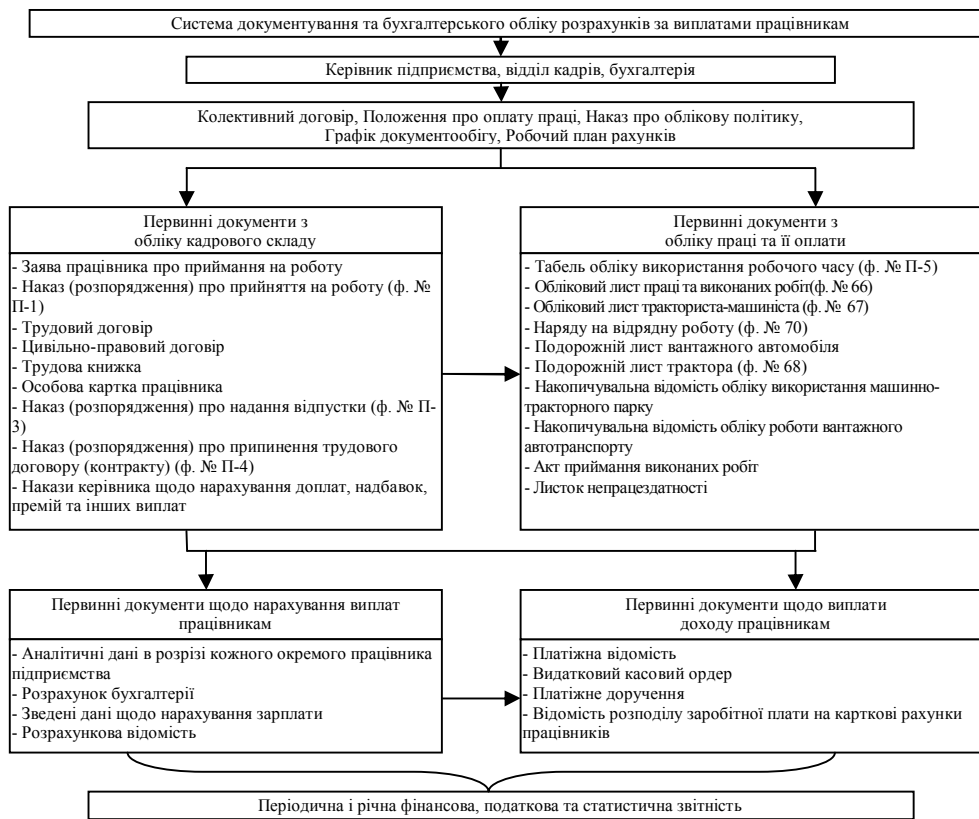

Рисунок 4. Порядок організації обліку та документування операцій щодо розрахунків за виплатами працівникам підприємства

Джерело: власна розробка автора

Під час дослідження діючої на підприємствах практики оформлення первинних документів щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам було виявлено, що не всі реквізити заповнюються, зустрічаються виправлення та інколи відсутні підписи всіх зазначених посадових осіб, відповідальних за здійснення господарської операції.

Найбільше недоліків виникає при складанні Табелю обліку використання робочого часу (ф. № П-5), а саме:

— невідповідність зазначених буквених кодів фактичним причинам невиходу працівника на роботу. Так, у випадках, коли на дні відпустки або тимчасової непрацездатності припадають вихідні (святкові) дні бухгалтер клітинки залишає незаповненими, що є помилкою. Адже зазначені виплати нараховуються за календарні, а не робочі дні. Також є випадки, коли до пред'явлення листка непрацездатності працівником, який хворів, бухгалтер відмічає причину відсутності кодом ТН. В даному випадку це неявка з нез'ясованих причин (НЗ), а код тимчасової непрацездатності

зазначається після надання працівником листка непрацездатності, тобто дані таблиця корегують; — не завжди у клітинках, передбачених для проставлення кількості відпрацьованих годин працівником за робочий день, ці дані не зазначені, що ускладнює можливість достовірно розрахувати виплати працівнику за фактично відпрацьований час;

— в таблиці дані про відпрацьований час внутрішнім сумісником зазначають лише один раз, а потрібно двічі – за основним місцем роботи, та за посадою внутрішнього сумісництва. Це необхідно для контролю відпрацьованого часу за обома посадами та правильного розрахунку виплат.

Певні особливості має порядок складання Табелю обліку використання робочого часу (ф. № П-5) на підприємстві для визначення оплати праці працівникам за першу половину місяця та за другу половину. Так, інколи на підприємствах складають окремо таблиць за першу половину місяця за період по 15 число включно, потім окремим документом формують таблиць за другу половину місяця (з 16 по 30 (31) число). До того ж, на кінець місяця роблять зведену форму, яка

включає у себе дані про відпрацьований час працівниками за увесь звітний місяць. Така процедура має право існувати, але вона дуже трудомістка та виникає дублювання інформації. Тому ми пропонуємо у графіку документообігу зазначити наступний варіант формування Табелю обліку використання робочого часу: за підсумками першої половини місяця робити копію заповненого Табеля та завірений відділом кадрів екземпляр додавати у справу, як підтвердження достовірності нарахованої зарплати за фактично відпрацьований час. В кінці місяця додавати до справи із розрахунком повний за період Табель,

оформлений в цілому за місяць відповідно до вимог. Це дозволить скоротити витрати часу роботи бухгалтерії на формування зайвих документів та впорядкувати документообіг.

Отже, підсумовуючи всі розглянуті вище аспекти організації, документальної реєстрації та обліку оплати праці працівникам підприємства, нами було узагальнено основні інструменти облікового відображення та документування розрахунків за виплатами працівникам на підприємствах різних галузей виробництва (рис.5).

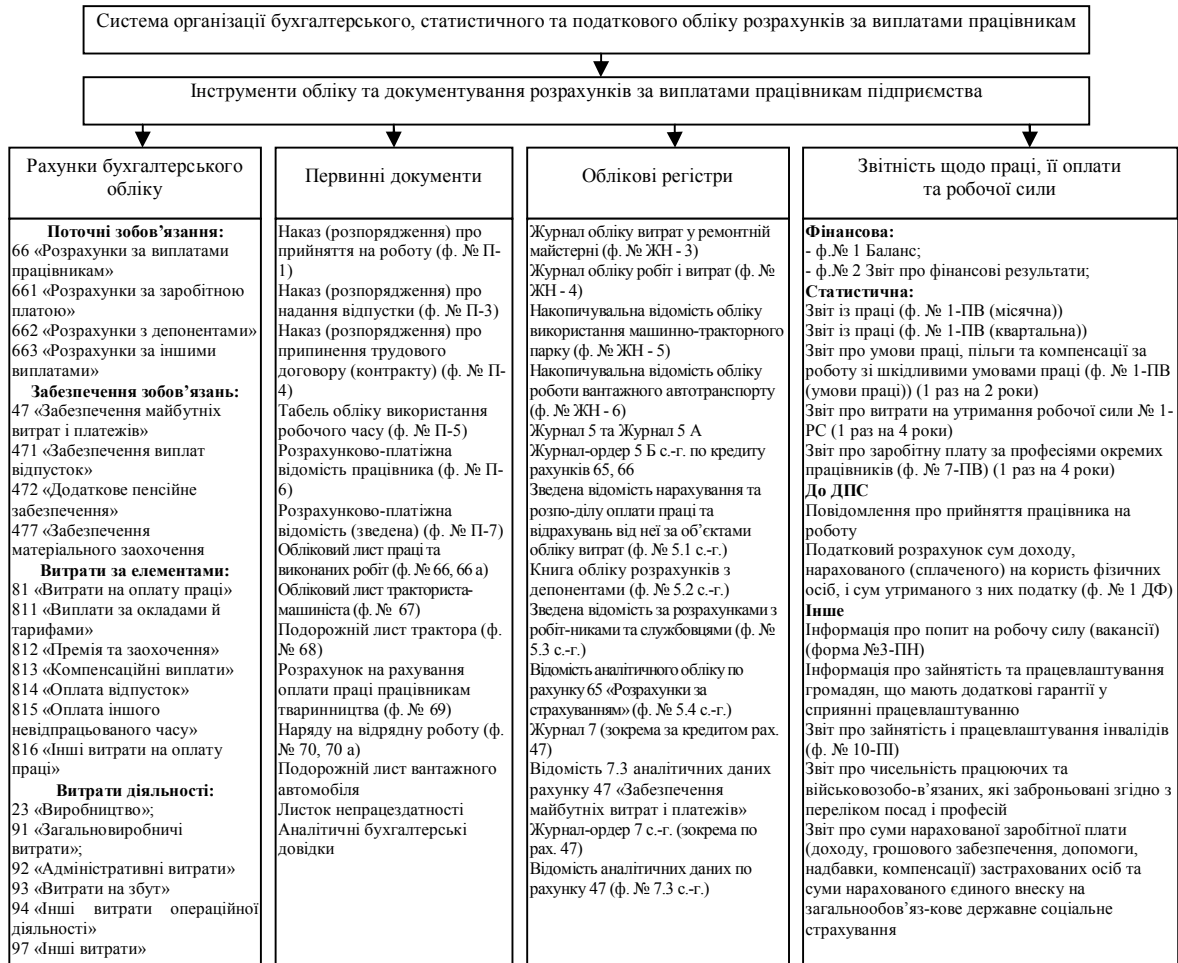

Рисунок 5. Схема основних інструментів обліку і документування розрахунків за виплатами працівникам на підприємствах різних галузей виробництва

Джерело: власна розробка автора

Наведений на рис. 5 перелік інструментів обліку та документування розрахунків за виплатами працівникам застосовний здебільшого для промислових та сільськогосподарських підприємств та побудований на альтернативній основі. Тобто підприємства на свій розсуд виходячи із особливостей діяльності обирають варіант обліку витрат на оплату праці, склад первинної документації та облікових реєстрів, а також форми статистичної, податкової та іншої звітності щодо праці та складу робочої сили. Разом з цим, більшість форм звітності є

обов'язковими для всіх підприємств незалежно від галузевої приналежності та форми власності.

Висновки

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, зауважимо, що основою організації обліку оплати праці є Наказ про облікову політику підприємства, в якому підприємства на альтернативній основі зазначають основні елементи щодо принципів та методики обліку розрахунків за виплатами працівникам. Чинні Методичні рекомендації № 635 не містять елементів облікової політики щодо обліку праці та

її оплати, що, з одного боку, ускладнює процес організації облікової роботи на підприємстві, з другого – надає повну свободу вибору способів, принципів та методів відображення в обліку та звітності інформації щодо розрахунків за виплатами працівникам. Запровадження наданих нами рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку і документування розрахунків за виплатами працівникам дозволить

підвищити оперативність, аналітичність та достовірність інформації для прийняття управлінських рішень, надасть можливість логічно систематизувати інформацію щодо нарахованих виплат та утримань із доходів працівників, сприятиме посиленню контролю на даній ділянці обліку та уникненню спірних і штрафних ситуацій.

Abstract

The state guarantees every citizen the right to work, rest and social security in the event of disability for various reasons. These state guarantees are mostly provided materially in the form of various types of payments to employees: wages or salaries, holiday pay, temporary disability benefits, and so on. The essence of these benefits is revealed through the socio-economic principles of their calculation: wages, the main source of income for employees and their families, investment in development and training, a significant item of expenditure for the employer, the motivating factor for productivity and labor market development and so on. In view of the above, the organizational and methodological support of accounting and documentation of payments for employees of the enterprise is becoming especially important.

The purpose of this article is to summarize the current theoretical provisions, study the methodology and practice of accounting and documentation of payments to employees of the enterprise and develop recommendations for their improvement and practical application of the proposals.

Wage accounting is known to be one of the most time-consuming and complex, which is why a rational, well-structured organization of wage accounting is important to ensure the accuracy of data on the objects of accounting. The main document, which contains the rules and methods of accounting for payments to employees at the enterprise, is the Order on Accounting Policy. This internal document reveals the main elements of the accounting policy for the chosen at the enterprise methodology for accounting for payments to employees

One of the important issues of the organization and methodology of accounting for payroll and other payments to employees is the choice of model for synthetic and analytical accounting of such calculations. All business transactions related to the accounting of labor and its payment must be documented in the primary documents, the information on which is summarized in the accounting registers. Documentary registration may take place both on standard forms and in self-produced documents, provided that they meet the requirements of Regulation № 88.

The introduction of our recommendations for improving the organization and methodology of accounting and documentation of payments to employees will increase the efficiency, analytical and reliability of information for management decisions, will logically systematize information on accrued payments and deductions from employee income, will strengthen control over this area and avoiding disputes and penalties.

Список літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
3. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
4. Кравцов Д.М. Зміст та значення правової категорії «належна працівнику заробітна плата». Порівняльно-аналітичне право : електрон. фахове наук. видання. 2013. № 3-1. С. 170–172. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://pap.in.ua/3-1_2013/5/Kravtsov%20D.M..pdf.
5. Про захист заробітної плати: Конвенція МОП № 95 від 01.07.1949 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_146.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Костишина Т.А., Степанова Л.В. Оплата праці як складова соціальної політики держави. Економіка і організація управління. 2016. № 3 (23). С. 66–72.
8. Подмешальська Ю.В., Панченко А.М. Удосконалення організації обліку заробітної плати. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 1. С. 58–63.
9. Бурко К.В., Буткалюк А.М. Облікова політика щодо витрат на оплату працю. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15755723044560.pdf>.
10. Овсяк Н.В., Вільман І.Ю. Особливості організації обліку праці та її оплати. Економіка і суспільство. 2016. № 6. С. 379–383.

11. Варламова І.С., Єрмоленко К.В. Особливості організації обліку праці та розрахунків із заробітної плати. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2019. № 1 (41). С. 51–56.
12. Гейер Е., Штик Ю. Організація обліку винагород працівникам. Вісник ДонНУЕТ. 2015. №1 (62). С. 149–157.
13. Григоревська О.О., Христос І.В. Шляхи удосконалення організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НУ«ОА», травень 2016. № 1(29). С. 146–149.
14. Олійник В.С. Облікова політика як основа бухгалтерського обліку виплат працівникам у кримінально-виконавчих установах. Управління розвитком. 2016. № 2 (184). С. 96–101.
15. Подолянчук О.А. Облікова політика щодо заробітної плати. Облік і фінанси. 2018. № 1 (79). С. 64–71.
16. Суліменко Л.А., Киян А.В., Вітер С.А. Облік і аналіз розрахунків з оплати праці. Інфраструктура ринку. 2018. № 18. С. 395–404.
17. Щирба І.М. Сутність облікової політики підприємства щодо витрат на оплату праці та факторів впливу на її формування. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2009. Серія: економічні науки. Вип. 4(50). С. 191–193.
18. Штик Ю.В., Оголева І.І. Організація оплати праці на підприємстві в сучасних умовах економічного розвитку України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2014. № 1 (72). С. 256–259.
19. Влошина В., Красевич О. Організація обліку і контролю оплати праці як складова управління витратами підприємства. Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки. 2016. № 1 (16). С. 39–42.
20. Селіванова Н.М., Ветренюк Б.Б. Сучасні проблеми обліку оплати праці та шляхи їх вирішення. VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті» (ОНПУ, ІПРЕД НАН України, м. Одеса 5-9 грудня 2016 року). Одеса: ОНПУ, 2016. С. 95–97.
21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.1999 року № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
22. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці: наказ Держкомстату України № 489 від 05.12.2008 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08>.
23. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Міністерства фінансів України 24.05.1995 № 88. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.
24. Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР: Постанова Верховної Ради України від 12.09.1991 № 1545-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1545-12>.
25. Філіппова С.В. Організаційно-економічний інструментарій стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств та смарт-підхід [моногр.] / П. В. Воронжак, С.В. Філіппова. – Одеса: ОНПУ, ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 276 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://economics.opu.ua/files/scientific-base/monogr/voronzhak_filippova_2016.pdf ISBN:978-617-413-852-0.

References

1. The Constitution of Ukraine of June 28, 1996 № 254k / 96-VR Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Code of Labor Laws of Ukraine dated 10.12.1971 № 322-VIII Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> [in Ukrainian].
3. On remuneration of labor: Law of Ukraine of March 24, 1995 № 108/95-VR Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
4. Kravtsov D.M. The content and meaning of the legal category "employee's salary". Comparative and analytical law: electron. specialties of science. edition. 2013. № 3-1. Pp. 170–172. Retrieved from http://pap.in.ua/3-1_2013/5/Kravtsov%20D.M.pdf [in Ukrainian].
5. Wage Protection: ILO Convention № 95 of 1 July 1949 Retrieved from http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_146 [in Ukrainian].
6. Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 № 2755-VI Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
7. Kostishina T.A., Stepanova L.V. Remuneration as a component of social policy of the state. Economics and organization of management. 2016. № 3 (23). Pp. 66–72 [in Ukrainian].

8. Podmeshalskaya Y.V., Panchenko A.M. Improving the organization of wage accounting. Investments: practice and experience. 2020. № 1. S. 58–63 [in Ukrainian].
9. Burko K.V., Butkalyuk A.M. Accounting policy for labor costs. Retrieved from <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15755723044560.pdf> [in Ukrainian].
10. Ovsyuk N.V., Wilman I.Yu. Features of the organization of labor accounting and its payment. Economy and society. 2016. № 6. S. 379–383 [in Ukrainian].
11. Varlamova I.S., Ermolenko K.V. Features of the organization of labor accounting and payroll. Bulletin of Zaporizhia National University. Economic sciences. 2019. № 1 (41). Pp. 51–56 [in Ukrainian].
12. Geyer E., Shtyk Y. Organization of remuneration of employees. Bulletin of DonNUET. 2015. №1 (62). Pp. 149–157 [in Ukrainian].
13. Grigorevskaya O.O., Christos I.V. Ways to improve the organization of accounting for payroll at the enterprise. Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series "Economics": a scientific journal. Ostrog: OU Publishing House, May 2016. № 1 (29). Pp. 146–149 [in Ukrainian].
14. Oliynyk V.S. Accounting policy as a basis for accounting for payments to employees in penitentiary institutions. Development management. 2016. № 2 (184). Pp. 96–101 [in Ukrainian].
15. Podolyanchuk O.A. Wage accounting policy. Accounting and finance. 2018. № 1 (79). Pp. 64–71 [in Ukrainian].
16. Sulimenko L.A., Kiyan A.V., Wind S.A. Accounting and analysis of payroll calculations. Market infrastructure. 2018. № 18. S. 395–404 [in Ukrainian].
17. Shchirba I.M. The essence of the accounting policy of the enterprise on labor costs and factors influencing its formation. Bulletin of Zhytomyr State Technological University. 2009. Series: economic sciences. Vip. 4 (50). Pp. 191–193 [in Ukrainian].
18. Shtyk Y.V., Ogoleva I.I. Organization of wages at the enterprise in modern conditions of economic development of Ukraine. Foreign trade: economics, finance, law. 2014. № 1 (72). Pp. 256–259 [in Ukrainian].
19. Vloshina V., Krasevych O. Organization of accounting and control of wages as a component of cost management of the enterprise. Scientific Bulletin of MNU named after V.O. Sukhomlinsky. Economic sciences. 2016. № 1 (16). Pp. 39–42 [in Ukrainian].
20. Selivanova N.M., Vetrenyuk B.B. Modern problems of payroll accounting and ways to solve them. VII International scientific-practical Internet conference "Problems of the market and development of the regions of Ukraine in the 21st century" (ONPU, IPRED NAS of Ukraine, Odessa, December 5-9, 2016). Odessa: ONPU, 2016. S. 95–97 [in Ukrainian].
21. Instruction on the application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations, approved by the order of the IFI dated 30.11.1999 № 291. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> [in Ukrainian].
22. On approval of standard forms of primary accounting documentation on labor statistics: order of the State Statistics Committee of Ukraine № 489 of 05.12.2008 Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08> [in Ukrainian].
23. On approval of the Regulations on documentary support of records in accounting, approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine 24.05.1995 № 88. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> [in Ukrainian].
24. On the procedure for temporary action on the territory of Ukraine of certain acts of legislation of the USSR: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of 12.09.1991 № 1545-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1545-12> [in Ukrainian].
25. Filippova S.V., Voronzhak P.V. (2015). Organizational and economic tools of strategy of innovative development of industrial enterprises and smart approach [monograph]. Odessa: ONPU, FOP Bondarenko M.O. Retrieved from https://economics.opu.ua/files/scientific-base/monogr/voronzhak_filippova_2016.pdf ISBN: 978-617-413-852-0 [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Селіванова Н.М. Особливості організації та методики обліку і документування розрахунків за виплатами працівникам підприємства / Селіванова Н.М. // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2020. – № 2 (48). – С. 73-83. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2020/No2/73.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.02.2020.10. DOI: 10.5281/zenodo.3976925.

Reference a Journal Article:

Selivanova N.M. Features of the organization and methods of accounting and documentation of payments to employees of the enterprise / Selivanova N.M. // Economics: time realities. Scientific journal. – 2020. – № 2 (48). – P. 73-83. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2020/No2/73.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.02.2020.10. DOI: 10.5281/zenodo.3976925.

